

«Πρὸς Οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας»

- Χρονικά • Ποιμαντικές Δραστηριότητες •
- Ἐκδηλώσεις • Συνάξεις • Ὁμιλίες •
- Κηρύγματα • Πανηγύρεις • Προσκυνήματα •
- Κοινωνική Διακονία • Ἐκδόσεις •

■ Ὁμιλία ἐπὶ τῇ Ἱερᾷ Μνήμῃ τοῦ Ἄτλαντος τῆς Ὁρθοδοξίας (19.1.2015 ἐκ.ήμ.)

Ὁ Ἅγιος Μᾶρκος Εὐγενικός χθὲς καὶ σήμερα Ὁρθοδοξία - Ὁρθοπραξία - Κοινωνία

† Μητροπολίτου
Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς Κυπριανοῦ

*Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε καὶ Πατέρα μας·
Σεβαστοὶ Πατέρες καὶ Ἀδελφοί·
Ὅσιώτατοι Μοναχοὶ καὶ Μοναχές·
Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοὶ καὶ Ἀδελφές·*

α. Ὁρθοδοξία καὶ Ὁρθοπραξία

Ἐλπίζω στὶς εὐχές Σας, στὴν ὑπομονή Σας καὶ στὴν προσοχή Σας!

Ἄς προσευχηθοῦμε, Σᾶς παρακαλῶ, τὴν στιγμή αὐτή, μέσα στοῦ Φῶς τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας... **Ἄς** προσευχηθοῦμε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, προκειμένου νὰ μᾶς δοθῇ ἡ εὐλογία νὰ ὁμιλήσουμε καὶ νὰ ἀκούσουμε γιὰ τὸν Ἅγιο Μᾶρκο Εὐγενικό, τὸν Ἄτλαντα αὐτὸ τῆς Ἁγίας Πίστεώς μας, τῆς Φωτεινῆς καὶ Φωτοφόρου Ὁρθοδοξίας μας.

* * *

Ὄταν τὸν Μάρτιο τοῦ 1438, οἱ φιλενωτικοὶ Ὁρθόδοξοι καὶ οἱ Δυτικοὶ Παπικοὶ συνήρχοντο στὴν σύνοδο τῆς Φερράρας, οὐδεὶς ἀνέμενε ὅτι ἡ τύχη τῆς συνόδου αὐτῆς, ἡ ὁποία ἐν συνεχείᾳ μεταφέρθηκε στὴν Φλωρεντία, ἐπρόκειτο νὰ κριθῇ ἐκ τῆς στάσεως ἐνδὸς

μόνον προσώπου, τοῦ Μάρκου Εὐγενικοῦ, Ἐπισκόπου Ἐφέσου.

Ὁ Ἅγιος Μᾶρκος εἶχε συνεχῶς ὡς ὄδηγόν του στὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας τοὺς λόγους τοῦ Διδασκάλου του Ἰωσήφ Βρυενίου:

«Ὁὐκ ἀρνησόμεθά Σε, φίλη Ὁρθοδοξία... Εἰ δὲ καὶ καλέσει καιρὸς, καὶ μυριάκις ὑπὲρ Σου τεθνηξόμεθα...».

Ὁ Μέγας αὐτὸς Πρόμαχος τῆς «φίλης Ὁρθοδοξίας» παρέμεινε ἄκαμπος καὶ γενναῖος, πολεμούμενος ἀπὸ τοὺς Λατίνοὺς καὶ προδιδόμενος ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, ἀντιμετωπίζων καὶ νικῶν τοὺς πάντας, μὲ θαυμαστὴ παρρησία καὶ ὁμολογούμενο ἠθικὸ μεγαλεῖο.

Ἄρά γε, ποῦ ὠφείλετο τὸ ἀνυποχώρητον τοῦ Ἁγίου ἐκείνου Ἱεράρχου;

«Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Μάρκου Εὐγενικοῦ συνεδύσθη ἄριστα, **ἡ ἀπόλυτος προσήλωσις πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν** μετὰ τῆς **μεγάλης ἀγιότητος τοῦ βίου...** Ὁ Μᾶρκος ἀπέδειξεν, ὅτι **εἶναι ἀδύνατον** νὰ διεξάγονται ἐπὶ μακρὸν ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας **ἄνευ μεμαρτυρημένης ἀγιότητος βίου**»¹.

Ὁ Ἅγιος Μᾶρκος δικαίως ὑμνήθηκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποίησι ὡς **Ἄτλας τῆς Ὁρθοδοξίας**, διότι μὲ τὴν **Ἀγιότητα** καὶ τὴν **Μαρτυρία** του «ἐκράτησε» τὴν Ἁγία Πίστι μας:

*«Κρατεῖ μὲν Ἄτλας μυθικῶς ὤμοις πόλον,
κρατεῖ δ' ἀληθῶς Μᾶρκος Ὁρθοδοξίαν»*².

Ἡ Ὁρθοπραξία ἀπετέλεσε τὴν ἀρραγῆ βάσι τῆς Ὁρθοδοξίας τοῦ Ἄτλαντος αὐτοῦ...

Ἡ Ὁρθοπραξία, δηλαδὴ ἡ **Ἡσυχαστικὴ καὶ Εὐχαριστιακὴ ἐμπειρία** **στὰ ὄρια τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας**, ἐφελκύει τὸν φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ μέσου τοῦ Ὁποίου ἀποκαλύπτεται ἡ **Ὁρθὴ Δόξα**, ἡ **Ἀλήθεια** τῆς **Πίστεως** καὶ ἡ **ἀπόλυτος βεβαιότης** περὶ Αὐτῆς.

Ὁ Ποιμὴν, ὁ ὁποῖος συνδυάζει **Ὁρθοδοξίαν** καὶ **Ὁρθοπραξίαν** ἀναδεικνύεται ὡς **Οἰκουμενικὸς Διδάσκαλος** καὶ ἀποβαίνει τὸ **στόμα** τῆς ὅλης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας...

Καί, «ὄταν πάντες οἱ Ἐπίσκοποι προδίδουν τὴν ἱερὰν Παρακαταθήκην τῆς Ὁρθοδοξίας», αὐτὸς «βλέπει πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὡς **ποίμνιόν του** καὶ ἴσταται ἄγρυπνος εἰς τὴν ἐπαλξιν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔτοιμος νὰ δώσῃ τὴν μάχην πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν», «ἀναλαμβάνων τὴν μέριμναν **πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν**»¹.

Στὴν περίπτωσι αὐτῇ, δηλαδὴ τοῦ Ὁρθοδοξοῦντος καὶ Ὁρθοπράττοντος Ποιμένος, οἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθόδοξοι θεωροῦν αὐτὸν ὡς **μοναδικὸν Ποιμένα** τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀκούουν τὰ πνευματικὰ σαλπίσματα του καὶ **προφυλάσσονται ἀπὸ πάσης κοινωνίας μὲ τοὺς «ἀλλοτριοεπισκόπους»**, οἱ ὁποῖοι παραχαράττουν καὶ προδίδουν τὴν Πίστιν καὶ τὴν Ἀλήθειαν, ἀλλότρια φθεγγόμενοι καὶ πράττοντες.

* * *

β. «Φεύγειν τοὺς ἑτερόφρονas»

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί·

Ὁφείλουμε τὴν ἡμέρα αὐτῇ, Κυριακῇ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, μὲ *ταπείνωσι τελωνική*, ἐμεῖς οἱ ὁποῖοι ἔχουμε ἐλεηθῆ νὰ ἀνήκουμε στὸ Ἀκαινοτόμητο Πλήρωμα τῆς Γνησίας Ὁρθοδοξίας: **οφείλουμε**, λέγω, νὰ ἀκούσουμε τὸ **Μήνυμα** τοῦ Ἁγίου Μάρκου καὶ νὰ τὸ μεταδώσουμε μὲ προσευχητικὴ Ἀγάπη στοὺς Ἀδελφούς μας, οἱ ὁποῖοι γιὰ διαφόρους λόγους ἐξακολουθοῦν νὰ εὐρίσκωνται σὲ κοινωνία μὲ τοὺς Καινοτόμους, τοὺς Οἰκουμενιστάς, τοὺς «**ἀλλοτριοεπισκόπους**».

Τὸ Μήνυμα αὐτὸ εἶναι σαφές:

ἡ Ὁρθοδοξία καὶ ἡ Ὁρθοπραξία ἀπαιτοῦν τὴν διακοπὴν πάσης κοινωνίας μὲ τοὺς παραχαράκτας τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Πατερικῆς Ὁρθοδοξίας.

Πᾶσα κοινωνία, ὅποιασδήποτε μορφῆς, μὲ τοὺς ἐκπεσόντας τῆς Ἁγίας Πίστεώς μας, ἔστω καὶ ἂν φαίνεται ὅτι διατηρεῖται ἡ Ὁρθοδοξία, ἀποτελεῖ ἕνα **πνευματικὸ γεγονός**, τὸ ὁποῖο μᾶς καθιστᾷ εὐάλωτους στὶς ἐνέργειες τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων καὶ μᾶς ὀδηγεῖ σὲ ψυχικὴ ἀπώλεια.

Ἄς μὴ θεωρηθῆ, παρακαλῶ, ὡς ἀκραία ἡ θέσις αὐτῇ, ἐφ' ὅσον μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴν Παράδοσί μας.

Ἀναφέρεται στοῦ Λειμωνάριον τὸ ἐξῆς συγκλονιστικὸ γεγονός:

«Ἐλεγε ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κίλικας: “Ὅταν ἠσυχάζαμε στὸ Μοναστήρι τοῦ Ἐνάτου σημείου τῆς Ἀλεξανδρείας, μᾶς ἐπισκέφτηκε κάποιος Αἰγύπτιος Μοναχὸς καὶ μᾶς διηγήθηκε τὰ ἐξῆς:

• Ἦλθε στὴν Λαύρα τῶν Κελλίων κάποιος Ἀδελφὸς ἀπὸ τὰ ξένα, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ μείνει ἐκεῖ. Ἔβαλε λοιπὸν μετάνοια στὸν Πρεσβύτερο καὶ παρακαλοῦσε νὰ μείνει στὸ κελλί τοῦ Εὐαγγρίου. Ὁ Πρεσβύτερος ἔλεγε ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ μείνει ἐκεῖ.

Ὁ Ἀδελφὸς ὅμως ἔλεγε: Ἄν δὲν μείνω ἐκεῖ, ἀναχωρῶ ἐξάπαντος. Τοῦ λέει ὁ Πρεσβύτερος:

• ***Εἰλικρινά, παιδί μου, ἐκεῖ κατοικεῖ τρομερὸς δαίμων. Διότι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐπλάνησε τὸν Εὐάγριο καὶ τὸν ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὴν Ὁρθὴ Πίστη καὶ τοῦ ὑπόβαλε τὰ σιχαμερὰ δόγματα, δὲν ἀφήνει κανένα νὰ καθίσει ἐκεῖ.***

Ὁ Ἀδελφὸς ὅμως ἐπέμενε λέγοντας: Ἄν μείνω ἐδῶ, ἐκεῖ θὰ καθίσω. Τότε λέει ὁ Πρεσβύτερος: *Τότε, κάνε τὸ λογισμό σου, πῆγαινε καὶ κάθισε.*

Πράγματι ἔφυγε ὁ Ἀδελφός, κάθισε μιὰ ἐβδομάδα κι ὅταν ἦλθε ἡ ἀγία Κυριακή, πῆγε στὴν ἐκκλησία. Κι ὅταν τὸν εἶδε ὁ Πρεσβύτερος, παρηγορήθηκε.

Τὴν ἐρχόμενη ὅμως Κυριακὴ δὲν πῆγε στὴν ἐκκλησία. Καὶ παρακαλεῖ δυὸ Ἀδελφοὺς ὁ Πρεσβύτερος νὰ πᾶνε νὰ μάθουν γιατί δὲν παραβρέθηκε στὴν ἐκκλησία.

• Πῆγαν οἱ Ἀδελφοὶ στὸ κελλί καὶ ***βρῆκαν τὸν Ἀδελφὸ νὰ ἔχει βάλει σχοινὶ στὸ λαιμό του καὶ νὰ ἔχει ἀπαγχονιστεῖ***»³.

[«Ἐλεγεν ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κίλιξ, ὅτι καθημένων ἡμῶν εἰς τὸ Ἐννατον Ἀλεξανδρείας, παρέλαβεν ἡμῖν ὁ Αἰγύπτιος μοναχός, καὶ διηγῆσατο λέγων, ὅτι

ἦλθεν εἰς τὴν λαύραν τῶν κελλίων ἀδελφὸς ἀπὸ ξένης, θέλων καθίσει· καὶ βαλὼν μετάνοιαν τῷ πρεσβυτέρῳ, παρεκάλει, ἵνα εἰς τὸ κελλίον Εὐαγγρίου καθίσῃ. Ὁ δὲ πρεσβύτερος

ἔλεγεν αὐτῷ μὴ δύνασθαι καθίσει ἐκεῖ.

Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἔλεγεν, ὅτι ἐὰν μὴ μείνω ἐκεῖ, πάντως ἀναχωρῶ. Λέγει αὐτῷ ὁ πρεσβύτερος·

φύσει τέκνον, χαλεπὸς δαιμόνων οἰκεῖ ἐκεῖ. Ὁ γὰρ πλανήσας Εὐάγγριον, καὶ ἀποστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ ἐμβάλων αὐτῷ τὰ μυστὰ δόγματα, οὐκ ἐξ ἐκεῖ καθίσει τινά.

Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἐπέμενεν λέγων, ὅτι ἐὰν ὧδε μένω, ἐκεῖ ἔχω καθίσει. Τότε λέγει ὁ πρεσβύτερος· τῷ κρίματί σου ὑπαγε, κάθου.

Καὶ δὴ ἀπελθὼν ὁ ἀδελφὸς ἐκάθισεν μίαν ἑβδομάδα, καὶ ἐλθούσης τῆς ἀγίας Κυριακῆς, ἦλθεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ ἰδὼν αὐτὸν ὁ πρεσβύτερος, παρεκλήθη.

Τῇ δὲ ἐρχομένῃ Κυριακῇ οὐκ ἦλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· καὶ παρακαλεῖ δύο ἀδελφοὺς ὁ πρεσβύτερος, ἵνα ἀπελθόντες μάθωσι διατί οὐ παρεγένετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν·

καὶ ἀπελθόντες οἱ ἀδελφοὶ ἐν τῷ κελλίῳ, εὔρον τὸν ἀδελφὸν βαλόντα σχοινίον εἰς τὸν τράχηλον, καὶ ἀπαρξάμενον»³.]

Τὸ συμπέρασμα εἶναι προφανές: ἡ αἵρεσις, εἴτε ὀρίζεται θεωρητικὰ εἴτε ὀρίζεται τοπικά, εἶναι ὁ χῶρος, στὸν ὁποῖο ἐνεργεῖται τὸ Μυστήριον τῆς Ἀνομίας.

Ἀκριβῶς γιὰ τὸν λόγο αὐτόν, ὁ Ἅγιος Μᾶρκος Εὐγενικός, στεντορεῖα τῇ φωνῇ, διακηρύσσει:

«Ἄπαντες οἱ τῆς Ἐκκλησίας Διδάσκαλοι, πᾶσαι αἱ Σύνοδοι, καὶ πᾶσαι αἱ θεῖαι Γραφαὶ φεύγειν τοὺς ἐτερόφρονους παραινοῦσι καὶ τῆς αὐτῶν κοινωνίας διῆστασθαι»⁴.

Καὶ στὴν Ἀπολογία του, ὁ Ἅγιος γίνεται σαφέστερος:

«Πέπεισμαι γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι ὅσον ἀποδιῆσταμαι τού-

του καὶ τῶν τοιούτων (τοῦ Λατινόφρονος πατριάρχου καὶ τῶν Λατινοφρόνων Ἐνωτικῶν), ἐγγίζω τῷ Θεῷ καὶ πᾶσι τοῖς πιστοῖς καὶ ἀγίοις Πατράσι· καὶ ὡσπερ τούτων χωρίζομαι, οὕτως ἐνοῦμαι τῇ Ἀληθείᾳ καὶ τοῖς ἀγίοις Πατράσι τοῖς θεολόγοις τῆς Ἐκκλησίας»⁵.

* * *

γ. «*Ἀλλήλους συνδιασώσατε!...*»⁶

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί·

Σήμερα ὁ Ἅγιος Μάρκος Εὐγενικός μᾶς ἐμύησε στὸ πολὺ ἐπίκαιρο θέμα τοῦ συνδέσμου Ὁρθοδοξίας - Ὁρθοπραξίας - Κοινωνίας.

Μὲ τὴν εὐχή τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Πατέρα μας κυρίου Καλλινίκου καὶ ὄλων τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μας, **Σᾶς προτρέπω** ταπεινά, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει μάλιστα τοῦ Τριωδίου καὶ ἐν ὄψει τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς· **Σᾶς προτρέπω** ἀδελφικά νὰ προσέξετε ἰδιαίτερος τὴν Ὁρθοπραξία, ἡ Ὅποία ἔχει ὡς κέντρο Της τὴν Ἀγάπη καὶ τὴν ἐγνοια γιὰ τὸν Ἀδελφὸ μας.

Ὁ ἐπαινετὸς ζῆλός μας γιὰ τὴν Ἁγία Πίστι μας νὰ εἶναι συνδεδεμένος μὲ τὸν ἐπαινετὸ ζῆλο γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ Ἀδελφοῦ μας.

Δυνάμει τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματός μας καὶ τοῦ Ἁγίου Χρίσματός μας, ἔχουμε λάβει ὅλοι μας μίαν *ἱεραποστολική κλήσι*.

Στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία *σώζονται ὅσοι σώζουν...*

• **Καὶ σώζουν** ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δίδουν στὸ περιβάλλον τους μία γνήσια **Μαρτυρία Ἀληθείας καὶ Ζωῆς...**

• **Ἐκεῖνοι**, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν *αἴσθησι τῆς εὐθύνης* τους γιὰ τὸν Ἀδελφὸ τους, τὸν Πλησίον τους...

• **Ἐκεῖνοι**, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὡς **Ὁραμα Ζωῆς** τὴν προτροπὴ τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «*Ἀλλήλους συνδιασώσατε!*»...

• **Ἐκεῖνοι**, οἱ ὁποῖοι δὲν λησμονοῦν τὴν ἀποστολικὴ προτροπή: «*Οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν ἕνα*».

Ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Ἀνδρέας ὁ Πρωτόκλητος, ὁ Προστάτης τῆς πόλεως αὐτῆς, μετὰ τὴν *κλήσι* του ἀπὸ τὸν Σωτῆρα μας, ἔσπευσε νὰ *καλέσῃ* τὸν ἀδελφὸ του Πέτρο καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὸν Χριστὸ μας.

Οἱ Χριστιανοὶ τῆς περιόδου τῶν **Διωγμῶν** ἔπρατταν τὸ ἴδιο...

Ἔλεγαν μεταξύ τους τὴν συνηματικὴ-προτρεπτικὴ φράσι: «*Εἰς πρὸς ἕνα!*»: καθ' ἕνας καὶ ἀπὸ ἕναν ἄνθρωπο στὸν Χριστὸ καὶ Θεὸ μας!...

* * *

Ἄς ἐντείνουμε, μεμονωμένα καὶ συλλογικά, τὶς προσπάθειές μας, προκειμένου νὰ ἐνημερώσουμε καὶ προσελκύσουμε στὴν Γνησία Ὁρθοδοξία τοὺς Ἀδελφούς μας, ἐν ὄψει μάλιστα τῆς **προκλήσεως τοῦ 2016**⁷.

Εἶναι γνωστὸν πλέον καὶ διακεκρυγμένον, ὅτι οἱ *λεγόμενες ἐπίσημες Ἐκκλησίες*, οἱ ὁποῖες ἔχουν υἰοθετήσει λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν *Συγκρητιστικὴ Παναίρεσι τοῦ Οἰκουμενισμοῦ*, σπεύδουν νὰ συγκροτήσουν μίαν δῆθεν *Μεγάλην Πανορθόδοξον Σύνοδον* τὴν Ἁγία Πεντηκοστὴ τοῦ 2016.

Ἡ Σύνοδος αὐτή, ἡ ὁποία θὰ εἶναι βεβαίως μία *ψευδοσύνοδος*, θὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ ἐξαγγεῖλῃ τὴν *ἐκκλησιαστικότητα τῶν αἱρέσεων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως*, τὴν ὁποία ὁμως de facto καὶ ποικιλοτρόπως ἔχουν ἤδη ἀναγνωρίσει οἱ καινοτόμοι καὶ ἐκπεσόντες Οἰκουμενιστές.

* * *

Εἶθε ὁ Ἅγιος Μᾶρκος Εὐγενικός, ὁ Θεοφώτιστος Ἐπίσκοπος τῆς Ἐφέσου, νὰ μᾶς ἐμπνέῃ *ζῆλον θεοφιλή* στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα μας γιὰ τὴν *Ἄσκησιν καὶ τὴν Ἄσκησιν*, ὥστε ἐνωμένοι ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, νὰ ὁμολογοῦμε Πατέρα, Υἱόν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα Ὁμοούσιον καὶ Ἀχώριστον, στὴν Ὁποία πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, προσκύνῃσις καὶ εὐχαριστία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. **Ἀμήν!**

19η Ἰανουαρίου 2015 ἐκ. ἡμ.

† Ἰερὸς Ναὸς Ἁγίου Μάρκου Εὐγενικοῦ
στὴν Ἀποστολικὴ Πόλι τῶν Πατρῶν

+

*Τῶ δὲ Θεῶ
δόξα καὶ εὐχαριστία!*

1. Ἀρχιμανδρίτου Σπυρίδωνος Σπ. Μπιλάλη, Ὁρθοδοξία καὶ Παπισμός, τ. Β', Ἀθήναι 1969.

2. Στίχοι ἀφ' ἑκτῆς Ὠδῆς. Συναξάριον. Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Μάρκου.

3. Μοναχοῦ Ἰωάννου Εὐκρατᾶ (Μόσχου), Λειμῶν (Λειμωνάριον), Κεφ. 177, PG τ. 87Γ', στλ. 3048AB.

4. Ἁγίου Μάρκου Εὐγενικοῦ, PG τ. 160, στλ. 101C.

5. Ἁγίου Μάρκου Εὐγενικοῦ, PG τ. 160, στλ. 536CD.

6. Μιχαὴλ Ἐ. Μιχαηλίδη, «Ἀλλήλους συνδιασώσατε», ἐφημερ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», 23.1.2015, σελ. 1.

7. Μητροπολίτου Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς Κυπριανοῦ, «Ἡ Γνησίᾳ Ὁρθοδοξίᾳ ἐν ὄψει τῆς προκλήσεως τοῦ 2016» (βλ. <http://www.hsir.org/pdfs/2014/11/17/20141117aOmiilia+Mhtropol3NeonIeraxhon14.pdf>). • Ψήφισμα Ἱερατικῆς Συνάξεως Γ': Ἡ Γνησίᾳ Ὁρθοδοξίᾳ ἐν ὄψει τῆς προκλήσεως τοῦ 2016 (βλ. <http://www.hsir.org/pdfs/2014/11/23/20141123aIeratikisSynaxisC-Psifisma.pdf>). • Πρεσβυτέρου Γεωργίου Γιάν, Πορεία πρὸς τὴν «Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον»: Μία συνεχῆς ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν Γνησίᾳ καὶ Ἀγιοπατερικῆ Ὁρθοδοξία. • Μητροπολίτου Ἐλβετίας Ἱερεμίου «Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», περιοδ. «Ἐπίσκεψις», ἀριθμ. 761/30.4.2014.